

Kommunstyrelsen

§ 322

Dnr 2023-000381 790

Remiss av SOU 2023:24 Etablering för fler - jämställda möjligheter till integration

Sammanfattning

Arbetsmarknadsdepartementet har översänt SOU 2023:24 Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration på remiss. Remissvar ska vara lämnat senast 2023-11-15.

Utredningens uppdrag har varit att lämna förslag på åtgärder som särskilt syftar till att skynda på utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden.

I utredningens uppdrag har bl.a. ingått att:

- föreslå om målgruppen för Arbetsförmedlingens etableringsprogram bör utvidgas,
- föreslå hur ramtiden för etableringsprogrammet kan anpassas så att den inte begränsar möjligheten att ta del av insatser,
- föreslå hur etableringsprogrammet kan bli mer flexibelt för nyanlända som står långt ifrån arbetsmarknaden och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

I detta delbetänkande avrapporteras den del av uppdraget som gäller anpassningar av etableringsprogrammet. Förslagen i utredningen föreslås träda i kraft från den 1 januari 2025.

Utredningen föreslår bland annat att:

- Målgruppen för etableringsinsatser utvidgas till att även omfatta personer som invandrar till Sverige av familjeskäl från länder utanför EU/EES. En majoritet av den gruppen är kvinnor som idag inte omfattas av etableringsinsatserna. En utvidgning av målgruppen innebär att Arbetsförmedlingen får ett utökat ansvar för att erbjuda fler nyanlända etableringsinsatser. Nyanlända i den utvidgade målgruppen ska få en etableringsersättning på en lägre nivå. Ansvaret för försörjningen ligger främst på anknytningspersonen och inte på staten under de första åren i Sverige.

Kommunstyrelsen

- Anpassningar för ett mer enhetligt regelverk. Förslaget om en utvidgad målgrupp för etableringsinsatserna medför behov av justeringar i vissa andra delar av regelverket för nyanländas etablering.
- Justering av målgruppen för särskild ersättning till kommuner och regioner. Utredningen föreslår att statlig ersättning till kommuner och regioner inte ska lämnas för anhöriga till flyktingar. För anhöriga till flyktingar som omklassas till den utvidgade målgruppen bör kommunerna tillföras ersättning för vissa kostnader för SFI, samhällsorientering och vuxenutbildning genom en generell höjning av schablonersättningen.
- Utökad information till nyanlända om förväntningar och möjligheter till självförsörjning. Även anhöriginvandrare ska omfattas av sådan information i utökad omfattning.
- Utredningen föreslår att kommunerna ges en skyldighet att löpande under året hålla sig informerade om vilka nyanlända invandrare som folkbokförs i kommunen för att aktivt nå, erbjuda och motivera till SFI och samhällsorientering.
- Ett mer individualiserat och effektivt etableringsprogram. Alla som skrivs in i etableringsprogrammet ska få en fördjupad kartläggning på Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen ska lämna det stöd som den nyanlände behöver för att kunna uppfylla det som framgår av den individuella handlingsplanen.
- Utredningen föreslår att tiden med etableringsinsatser ska kunna förlängas med ytterligare högst 12 månader för nyanlända som saknar gymnasieutbildning.
- Bättre möjligheter att kombinera föräldraskap med att delta i etableringsinsatser. Kvinnor riskerar idag att gå miste om insatser exempelvis på grund av föräldraledighet och att etableringsinsatserna har en fast tidsgräns. Förslaget är att det ska finnas en överhoppningsbar tid på grund av föräldraledighet.
- Utredningen anser att ett statsbidrag bör införas till den kommunala vuxenutbildningen för att bedriva verksamhet i öppen förskola där nyanlända föräldrar ges möjlighet till språkträning i svenska och studie- och yrkesvägledning.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Kommunerna kommer med utredningens förslag få ersättning för en mindre grupp anhöriga till flyktingar, men också en höjd schablonersättning för flyktingar och de anhöriga som även fortsättningsvis omfattas av flyktingmottagandet. Vidare beräknas kommunernas kostnader för

Kommunstyrelsen

kompletterande försörjningsstöd minska något till följd av möjligheterna till förlängd tid i etableringsprogrammet med etableringsersättning. Utredningen ser att kostnaderna för den kommunala vuxenutbildningen kan öka något utifrån ökningen av antalet individer. Kommunen behöver ha en resurs för att hämta in uppgifter från Skatteverket och Migrationsverket om nyanlända som bosätter sig i kommunen. Detta är ett förtydligande av en redan befintlig skyldighet som kommunerna redan har.

Delbetänkandet har varit på remiss till utbildningsnämnden samt nämnden för arbete och välfärd.

Bedömning

Ronneby kommun har inga invändningar mot förslagen i betänkande.

Detta utvecklas enligt följande:

Det är positivt att fler ska ingå i målgruppen som kan ta del av etableringsinsatserna. En utvidgad målgrupp för etableringsinsatserna till gruppen anhöriginvandrare, varav en majoritet är kvinnor, bedöms vara gynnsamt för nyanlända kvinnors etablering. Att fler omfattas av Arbetsförmedlingens insatser samt att tidsramarna för etableringsprogrammet blir mer flexibla, utifrån föräldraskap, bedöms också gynnsamt för nyanlända kvinnors etablering.

Att både statliga myndigheter samt kommunerna får ett tydligare uppdrag att informera och motivera till etableringsinsatser samt SFI och samhällsorientering ses också som en positiv insats. Tydligare kommunikation mellan myndigheter samt ett tydligare ansvar för kommunen i det uppsökande arbetet kan göra att fler kommer i studier snabbare.

Det Ronneby kommun främst ser inom den grupp som söker försörjningsstöd idag är att det är hög andel personer med utomeuropeisk bakgrund som nu varit i Sverige längre än de omfattades av etableringsprogrammet. De insatser som gjorts under tiden för etableringsprogrammet (max 36 mån från folkbokföringsdatum) har inte varit tillräckliga för dessa individer för att nå självförsörjning. En del av dessa personer är kvinnor som inte fått tillgång till insatserna utifrån t.ex. föräldraledighet. Det är förhållandevis få personer i nuläget som omfattas av etableringsprogrammet som bor i Ronneby och är aktuella inom försörjningsenheten (nio hushåll i augusti 2023).

Kommunstyrelsen

Den fördjupade kartläggningen som Arbetsförmedlingen ska göra kan vara ett viktigt instrument för att tidigare arbeta mot ett tydligare mål. Det är viktigt att forskning och beprövad erfarenhet får genomsyra arbetet med kartläggningen i mötet med individen. Det är Ronneby kommuns erfarenhet att individens förmåga att självständigt arbeta mot målet brister idag och det är tydligt att det handlar om att man i många fall inte känner till målet eller har varit delaktig i arbetet med kartläggningen på ett sätt som skapar självständighet och motivation. Att kartläggningen är klar före anvisning till utbildningsplikten sker kan vara positivt.

Det är bra att utredningen lyssnat in de hinder som uppstått gällande etablering och individens resa som självförsörjning och öppnar upp för att de hinder som uppstår inte påverkar möjligheten att nå slutmålet.

Utifrån kostnader för försörjningsstöd så är det viktigt att följa utvecklingen ifall beslut fattas om ändringar i lagstiftningen. Bedömningen i nuläget är att det kommer påverka i liten utsträckning eftersom antalet individer som kommer att omfattas inte är stort.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta att ställa sig bakom förslagen i betänkandet och lämna yttrande enligt avsnitt bedömning ovan.

Propositionsordning

Ordförande Roger Fredriksson (M) konstaterar att det föreligger ett förslag till beslut och det är tjänsteförslaget. Ordförande ställer proposition på förslaget och finner att kommunstyrelsen bifaller detsamma.

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förslagen i betänkandet och lämnar yttrande enligt avsnitt bedömning ovan.

Exp:

Arbetsmarknadsdepartementet